

Artikel

Afgrødevalg som virkemiddel i ny kvælstofregulering

Fra og med 2027 indføres en ny udledningsbaseret kvælstofregulering. Den helt store forskel i forhold til den nuværende kvælstofregulering er, at afgrødevalg og sædskifte også bliver til virkemidler i den ny kvælstofregulering. Kvælstofudvaskningen fra rodzonen og efterfølgende kvælstofudledningen til kyst skal beregnes for hver enkelt mark. I beregningen indgår hovedafgrøden i marken, plantedækket om efteråret i høståret og forfrugten. Derudover indgår også mængden og typen af gødning, der er anvendt.

Der er ganske betydelig forskel på, hvor stor udvaskningen er i forskellige afgrøder. Derfor bliver afgrødevalget ret væsentligt for at sikre, at den enkelte bedrift kan overholde den udledningskvote, som bedriften er blevet tildelt. I forbindelse med kvælstofreguleringen skal der anvendes en model til beregning af kvælstofudvaskningen (Udvaskningsberegneren). Med kan beregne hvor meget en afgrøde bidrager til kvælstofudvaskningen i et sædskifte. En valgt afgrøde indgår med effekter på kvælstofudvaskningen både som hovedafgrøde, næste års afgrøde (plantedække efterår og vinter) og forfrugt. Dertil kommer, at valg af afgrøde også i høj grad definerer niveauet for tilførsel af kvælstof.

Under forudsætning af at kvælstoftilførslen følger gældende kvælstofnormer og hele kvælstofmængden tilføres som forårsudbragt handelsgødning, kan en afgrødes effekt på udvaskningen set over en hel sædskifterotation – på en given lokalitet – angives med ét tal, der kan kaldes afgrødens "udvaskningstal". Udvaskningstal for udvalgte afgrøder er vist i tabel 1. Udvaskningstallene kan anvendes til at vurdere, hvor meget man kan ændre kvælstofudvaskningen ved at skifte fra én afgrøde til en anden. Den absolutte udvaskning afhænger af lokaliteten (jordtype og normal nedbør), men det relative forhold mellem udvaskningen for forskellige afgrøder vil være som i tabel 1.

Tabel 1. Udvaskningstal beregnet med Udvaskningsberegneren for udvalgte afgrøder i kg N pr. ha. Udvaskningstallet er beregnet pr. år med afstrømningstal beregnet for DMI-klimagrid 10315 (gns. årligt afstrømningsniveau på 320-340 mm) og angiver afgrødens samlede effekt på kvælstofudvaskningen i et sædskifte, hvor der udelukkende anvendes forårsudbragt handelsgødning efter gældende kvælstofnormer.

Afgrøde-kode	Afgrøde	Udvaskningstal (kg N pr. ha)				
		JB3	JB4	JB3, vandet	JB6	JB7
1	Vårbyg	61	45	65	47	50
3	Havre	56	41	59	42	44
10	Vinterbyg	65	47	67	51	55
11	Vinterhvede	65	51	72	56	60
15	Hybridrug	60	46	64	48	52
22	Vinterraps	39	34	41	37	39
31	Hestebønner	61	49	61	49	50
101	Rajgræs, alm.	2	3	2	2	2
108	Rødsvingel	8	4	7	4	5
160	Sukkerroer	34	26	34	25	26
216	Majshelsæd	84	63	88	65	69
260	Kløvergræs u 50% kl. 2 år	18	12	20	14	15
263	Græs u kløver 2 år	37	28	44	29	30

De viste udvaskningstal for kløvergræs og rent græs er pr. brugsår, men inklusive den udvaskningsreducerende effekt i udlægsåret. Det er endvidere forudsat, at der dyrkes vårbyg efter kløvergræs og rent græs. Ved dyrkning af majs efter kløvergræs og rent græs vil udvaskningstallene være markant højere. Bemærk endvidere, at udvaskningstallene er beregnet ved et årligt afstrømningsniveau på 320-340 mm. De fleste grovfodersædskifter findes på lokaliteter, hvor afstrømningen og dermed den absolutte kvælstofudvaskning er højere. Det relative forhold mellem udvaskningstallene vil være det samme uanset afstrømningsniveau.